Position paper Rondetafelgesprek over burenoverlast 2 oktober 2019

Vooraf
De VNG benadrukt dat burenoverlast verschillende oorzaken kan hebben. De ervaring van gemeenten is dat het merendeel van burenoverlast komt van normale huishoudens die geschillen hebben over o.a. parkeerplaatsen, de scheiding tussen tuinen, of de plaatsing van een elektrische oplaadpalen. Vanwege de focus van dit RTG op burenoverlast veroorzaakt door personen met een psychiatrische afwijking, pleit de VNG er allereerst voor om het onderwerp van burenoverlast niet in haar totaliteit te medicaliseren.

Voor wat betreft de burenoverlast die wel veroorzaak wordt door mensen met een psychiatrische achtergrond, is er een sterk verband met het bredere debat rondom verwarde personen. Daar was op 23 september een ander rondetafelgesprek over. Voor wat betreft het standpunt van de VNG voor de huisvesting, zorg en behandeling van deze groep verwijzen wij u naar dit position paper [link invoegen]. Hieronder beperken wij ons, naast de algemene framing, tot de specifieke bevindingen en praktische maatregelen rondom burenoverlast.

Inleiding
Personen met verward gedrag staan al enkele jaren volop in de politieke en media aandacht. De VNG was mede opdrachtgever van het Aanjaagteam en opvolgende Schakelteam Personen met verward gedrag. We zien een toename van de groep inwoners die ons voor uitdagingen stelt op het snijvlak van zorg en veiligheid. Wij zien dit terug in onrust en overlast in wijken, in een groeiende caseload in de zorg- en veiligheidshuizen en vollopende maatschappelijke opvang. De ambulantisering en beddenafbouw in de GGZ is hierin een belangrijke factor. Gemeenten zijn bezig met het regelen van de juiste zorg en ondersteuning voor de groep kwetsbare inwoners die dat nodig heeft. Belangrijk is dat er rekening wordt gehouden met de veerkracht van een wijk. De VNG heeft op 20 juni het HLA-GGZ akkoord getekend omdat gemeenten en zorgverzekeraars een gezamenlijke opgave hebben in goede ondersteuning en begeleiding van hun inwoners met psychische kwetsbaarheid.

Burenoverlast
Er is een toename van complexe burenoverlast zaken. Deze wordt veroorzaakt door o.a. passend toewijzen, geen geschikte of beperkte hulpverlening, minder tolerantie, moeizame samenwerking en de uitstroom beschermd wonen. Iedere casus vergt een afweging welke middelen uit het strafrecht, bestuursrecht, privaatrecht en/of hulpverlening er nodig zijn om tot een oplossing te komen. Er zijn dus verschillende manieren voor gemeenten om burenoverlast aan te pakken. Het CCV geeft voorlichting en helpt bij de invoering van buurtbemiddeling en/of woonoverlastbeleid.

Er zitten grote verschillen tussen gemeenten in de aanpak van burenoverlast. Toch zijn er steeds meer gemeenten die de aanpak van woonoverlast structureel inbedden door bijvoorbeeld een woonoverlastcoördinator aan te stellen, of middels een

woonoverlastoverleg. Ook zien we dat 82% van de gemeenten buurtbemiddeling heeft. Daarnaast wordt de Wet aanpak woonoverlast van juli 2017 steeds vaker toegepast. Dit is bedoeld voor hele ernstige woonoverlast. Eerdere stappen in het proces zoals buurtbemiddeling moeten er echter voor zorgen dat de Wet zo min mogelijk moet worden toegepast. De invoering van de Wet aanpak woonoverlast heeft daarnaast gezorgd voor meer aandacht vanuit gemeenten voor het thema burenruzies/woonoverlast.

Welke middelen hebben gemeenten om burenoverlast aan te pakken?
Buurtbemiddeling, *mediation*, waarschuwende gesprekken/brieven, vrijwillige gedragsaanwijzingen, handhaving van de woningwet, gerechtelijke gedragsaanwijzingen, bemoeizorg van de GGD, laatste kansovereenkomsten, hulpverlening, uiteindelijk ontbinding van de huurovereenkomst en in hele ernstige gevallen zou een sluiting overwogen kunnen worden..

Welke methoden zijn effectief om burenoverlast te bestrijden?
Buurtbemiddeling blijkt een zeer succesvol instrument en heeft een hoog oplossingspercentage. In 2018 werden er 17.000 meldingen gedaan bij buurtbemiddeling en 7 op de 10 casussen wordt succesvol opgelost. In totaal bieden nu 82 % van de gemeenten buurtbemiddeling aan. (bron CCV) Overlast moet echter wel tijdig gesignaleerd en gemeld worden, zodat er in de beginfase van een conflict/ruzie nog opgetreden kan worden. Hoe eerder ingegrepen wordt, des te succesvoller de uitkomst is en de minste schade wordt toegebracht aan betrokken personen. Ook is de kans op het herstellen van de relatie van de buren nog het grootst. Daarnaast worden gedragsaanwijzingen in de huursector veel toegepast en zijn deze bedoeld om in een zo vroeg mogelijk stadium ingezet te worden, als buurtbemiddeling niet meer werkt. Onderzoeken (Regioplan 2015, Rijksuniversiteit van Groningen 2018) laten zien dat corporaties positieve ervaringen opdoen met dit instrument en het een toegevoegde waarde is aan het instrumentarium.

De invoering van de Wet aanpak woonoverlast heeft er toe geleid dat gemeenten bewuster zijn geworden van het afwegingsmodel; eerst minder ingrijpende middelen, voordat de Wet wordt toegepast. Er lopen dan ook veel verzoeken voor het opstarten van buurtbemiddeling en samenwerking met partners en overlegorganen. Gemeenten krijgen nu ook handhavingsverzoeken op ernstige overlast en moeten extern uitleggen wat hun beleid is op de aanpak van woonoverlast en waarom ze ervoor kiezen om wel of niet in te grijpen

Als laatst zijn deskundige professionals essentieel. Daarmee blijft voorlichting belangrijk. Het CCV heeft een website voor professionals. Nieuw sinds mei 2019 is ook de site: overlastadvies.nl. Ontwikkeld door de RUG i.s.m. het CCV. Een site voor bewoners met daarop ruim 600 gratis adviezen over wat je als bewoner kan doen als je overlast ervaart. Tot nu toe wordt de site heel erg veel gebruikt.

Wat is nodig om burenoverlast nog effectiever te bestrijden?
- De VNG wil een stevig fundament in financiering, organisatie en infrastructuur dat de gevolgen van ambulantisering en afname van bedden in de GGZ op kan vangen (zie voor de uitwerking hiervan de Position Paper RTG verwarde personen);

- Betrokken professionals moeten goed kunnen samenwerken om signalen te delen, dossiers op te bouwen, afwegingen te maken welk instrumentarium van toepassing is en effecten te monitoren. Hulpverlening, politie en gemeenten worden door de AVG echter beperkt in de uitwisseling van gegevens. De situatie omtrent informatiewisseling moet daarom worden verbeterd. Er moet zodoende landelijk helderheid komen over wat wel mag, wat niet mag en wat de mogelijkheden zijn bij het ondertekenen van o.a. convenanten;
- De instroom van bewoners in wijken moet meer gereguleerd worden naar het absorptievermogen van de wijk. Gemeenten moeten meer mogelijkheden krijgen om verwarde inwoners vrij te plaatsen;
- Er moet meer focus komen op preventie van overlast. Bijvoorbeeld d.m.v. campagnes over het voorkomen van burenoverlast en/of wooncursussen voor kwetsbare mensen;
- Hulpverlening moet beschikbaar zijn voor personen die dat nodig hebben. We hebben nu te vaak te maken met: wachtlijsten, beperkte bereikbaarheid, verschil tussen vraag en aanbod, zorgmijders, eigen bijdrages, enz.;
- De aanpak van woonoverlast verdient een meer beleidsmatige en gestructureerde aanpak. Er bestaat daarnaast nog veel handelingsverlegenheid voor het inzetten van nieuwe middelen. Ook komen meldingen op verschillende plekken binnen of worden deze niet afgestemd. Ook de doorloop van personeel bij gemeenten maakt het lastig om collectieve kennis op te bouwen;
- Er is soms meer begeleiding nodig want niet iedereen kan voor zichzelf zorgen en zelfstandig wonen. De ambulante hulpverlening die past bij die ambitie, komt niet altijd overeen met wat er in de praktijk nodig is;
- De verbinding tussen zorg en veiligheid en is essentieel. Een grote groep overlastgevers kampen met onderliggende problemen, waardoor zij overlast veroorzaken. Denk aan psychische problematiek, een verslaving, ouderdomsklachten, verstandelijke beperking, sociale problematiek zoals een vechtscheiding/schuldenproblematiek. Nu zien we nog te vaak dat langs elkaar heen gewerkt wordt, informatie niet/moeilijk gedeeld wordt, wantrouwen geuit wordt en belangen verschillen.

Voor vragen kunt u zich wenden topt richard.vanvliet@vng.nl op 06 575 93 158